

Documentació Formació Museu

és un consorci de:

Ajuntament de Terrassa

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

TALLER

VESTITS DE MUSEU

Per a nens i nenes d'Educació Primària
(cicle mitjà i superior)

Dossier didàctic

Vestits de Museu

1. Presentació.....	2
2. La proposta didàctica dins el currículum d'Educació Primària (cicle mitjà i superior).....	3
3. Objectius específics.....	6
4. Estructura de la proposta didàctica.....	7
5. Desenvolupament del taller i continguts	
Primera part.....	8
Segona part.....	11
6. Propostes per treballar a l'escola.....	15

1. Presentació

No és cap novetat que la nostra societat té en la cultura de la imatge un dels seus signes d'identitat i definició; els nens i nenes no en queden al marge. Possiblement, a banda del llenguatge, la indumentària i els seus complements són els primers elements que els infants, en procés de creixement i maduració, entenen com a expressió de la pròpia identitat, en la mesura que la roba amb què es vesteixen interfereix directament en la imatge que projecten d'ells mateixos.

Si bé molts alumnes accepten que la indumentària és important, especialment des del punt de vista estètic, en desconeixen moltes qüestions: Què és el més important d'una peça de roba per als infants de la nostra societat? I abans? I per als adults? I per als infants del Txad? De què són fetes les peces de roba? Com ho podem saber? Com es fan? Qui les fa? I abans, com es feien? Quines peces de roba podem distingir? Sempre han existit? Com apareixen les modes? Sempre hi ha hagut marques?

El taller *Vestits de Museu* pretén llançar fils des d'un i altre extrem d'un determinat lapsus històric -del segle XVIII al XXI- per tal de discernir els elements que són propis de cada època i distingir semblances i diferències.

Durant la **primera part del taller**, ens acostem a la **indumentària del segle XVIII**, com a objecte material que és, portador d'una informació única sobre el context social, econòmic, històric i artístic, en el qual va materialitzar-se.

L'activitat té una **segona part** on es busca **analitzar la pròpia indumentària actual**, amb el mateix patró metodològic que l'anterior, de tal manera que l'experiència serveixi per reflexionar i obrir debats sobre alguns aspectes de la nostra societat actual.

**Aula Didàctica
Centre de Documentació i Museu Tèxtil**

2. La proposta didàctica dins el currículum d'Educació Primària

La proposta didàctica que us presentem encaixa amb els **continguts** generals del currículum d'Educació Primària -cicles mitjà i superior- pel que fa a les àrees de *Llengua catalana i literatura*, *Coneixement del medi natural, social i cultural*, *Educació Artística* i *Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania*.

Àrea: Llengua catalana i literatura

Continguts al cicle mitjà

Escollar i comprendre

- Identificació i comprensió de tot tipus de missatges orals en diferents contextos i en qualsevol dels escenaris possibles: activitats d'aula, situacions d'aprenentatge en qualsevol àrea, i en la vida quotidiana.
- Reelaboració i explicació de manera sintètica d'exposicions que fa alguna persona o bé que s'han escoltat o mirat a través d'algun mitjà audiovisual, informàtic o dels mitjans de comunicació.
- Interès, respecte i audició reflexiva davant les intervencions dels altres.

Continguts al cicle superior

Escollar i comprendre

- Comprensió de tot tipus de missatges orals en diferents contextos i en qualsevol dels escenaris possibles: activitats d'aula, situacions d'aprenentatge en qualsevol àrea, i en la vida quotidiana.
- Reelaboració i explicació de manera sintètica d'exposicions o explicacions que ha fet alguna persona o bé que s'han escoltat o s'han mirat a través d'algun mitjà audiovisual, amb especial atenció quan el procés de recerca s'ha fet amb l'ús de les TIC
- Capacitat crítica per comprendre allò que s'ha escoltat i fer-se preguntes a partir dels continguts exposats.
- Interès, atenció i respecte per les intervencions dels altres.

Àrea: Coneixement del medi natural, social i cultural

Continguts al cicle mitjà

Canvis i continuïtats en el temps

- Ús de fonts d'informació històrica diverses per obtenir informació i evidenciar els canvis i continuïtats al llarg del temps d'aspectes de la vida quotidiana de l'entorn proper.
- Ús d'unitats de mesura temporal i aplicació de les nocions de canvi i continuïtat en l'anàlisi de l'evolució d'algun aspecte de la vida quotidiana al llarg del temps, comparant cultures allunyades en l'espai o el temps.
- Anàlisi diacrònic o sincrònic d'algun fet social i cultural (habitatge, vestit, utilatge) en diverses cultures, a partir del treball cooperatiu i l'ús de les TIC.

Continguts al cicle superior

Canvis i continuïtats en el temps

- Ús de diferents fonts històriques (orals, documentals, patrimonials) per contrastar informacions sobre un mateix esdeveniment i obtenir factors explicatius de les accions humanes.
- Caracterització d'algunes societats de diferents èpoques històriques a partir de l'anàlisi de les formes d'organització social. Anàlisi de problemes socials rellevants, comparant la situació actual amb la d'altres èpoques històriques.
- Valoració de la pròpia història personal i col·lectiva per a la comprensió del passat i del present i la construcció del futur.

Àrea: Educació artística

Continguts al cicle mitjà

Visual i plàstica

- Identificació de la diversitat de materials i de qualitats, i les tecnologies que s'utilitzen en la creació d'objectes artístics i imatges mitjançant l'observació de produccions en l'entorn artístic i cultural i dels mitjans de comunicació.
- Observació i discriminació de materials, colors, formes, volums, línies, contorns, textures, grandàries i perspectives, en la bidimensionalitat i la tridimensionalitat dels objectes, les imatges i les obres artístiques.

Continguts al cicle superior

EXPLORAR I PERCEBRE

Visual i plàstica

- Valoració del paper de les exposicions, la publicitat, Internet, el cinema, la televisió per informar, fer pensar, persuadir.
- Discriminació de materials, colors, formes, volums, línies, contorn, textures, grandària, llum, moviment, bidimensionalitat i tridimensionalitat, establiment de relacions entre les qualitats perceptibles i el que pretenen les imatges i els objectes (informar, fer pensar, convèncer, persuadir).

Àrea: Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania

Continguts al cicle superior

Identitat i autonomia

- Identificació d'actituds i estratègies personals i col.lectives de consum responsable i cura del medi.

Convivència i valors cívics

- Identificació de drets i deures que regulen l'ús dels béns comuns i dels serveis públics, aplicant conductes de responsabilitat i preservació en el seu ús.

3. Objectius específics

Els objectius específics del taller que us oferim són els següents:

- Aprendre alguns aspectes sobre la societat del segle XVIII (societat estamental, indumentària, infantesa, producció tèxtil, consum, cànons estètics i moda).
- Aprendre el nom, les principals característiques morfològiques, la funció i la manipulació d'algunes peces de roba del segle XVIII.
- Percebre i experimentar les particularitats de la roba dels nens i nenes del segle XVIII en el seu ús i manipulació.
- Aprendre a distingir els aspectes més destacats d'una peça de roba actual: denominació, material, color, marca, talla, preu...
- Deduir alguns canvis relatius a la infància entre la societat del segle XVIII i la nostra, a partir de les diferències visibles en la roba.
- Fomentar el sentit crític en relació a la tria i adquisició de la roba.
- Fomentar el coneixement d'un mateix i l'expressió d'opinions i gustos personals.

4. Esquema de la proposta didàctica

1. Què venim a fer?		15'
OBSERVEM:	El CDMT, els espais, el personal del Museu.	
SOM SITUATS A:	La sala d'actes.	
VOLEM SABER:	Què és el CDMT?, què s'hi fa?, què hi venim a fer?	
CONTINGUTS:	Noció de museu i d'objecte museístic. Grans trets de les col·leccions del CDMT i de les seves tasques principals.	

2. Els vestits del segle XVIII		50'
OBSERVEM:	Reproduccions de roba del segle XVIII. Imatges d'indumentària infantil i d'adult, femenina i masculina que es conserva al Museu Tèxtil.	
SOM SITUATS A:	Aula-taller.	
VOLEM SABER:	Què són aquestes peces? Són de veritat? Qui les portava? Com es posen? Com s'hi va? De què i com estan fetes?	
ACCIONS A FER:	Per equips, els alumnes observen, toquen, s'emproven les peces (4 parelles en total). Comproven la seva mobilitat. Omplen una fitxa d'observació i descoberta. Comentari final de les idees principals.	

3. La indumentària del segle XXI		50'
OBSERVEM:	Roba actual d'adults. La pròpia roba que porten els nens i nenes.	
SOM SITUATS A:	Aula-taller.	
VOLEM SABER:	Les principals característiques de la forma actual de vestir.	
ACCIONS A FER:	Per equips, els alumnes trien roba d'un bagul i vesteixen un maniquí (model actual). Comentari de les característiques i comparació amb la roba del segle XVIII. Posada en comú.	

5. Desenvolupament del taller i continguts

1a PART (50 minuts *aprox.*)

La primera part es realitza dins de l'aula gran i consta d'una introducció, un treball d'experimentació i deducció en equip i una posada en comú amb tot el grup-classe.

A. INTRODUCCIÓ

Estem situats a l'aula gran del Museu. Els nens i les nenes seuen en equips de 5 o 6 que seran els grups de treball durant les dues hores que dura el taller. El monitor/a mostra les reproduccions de roba del segle XVIII i introdueix les següents qüestions:

Què són aquestes peces? Són de veritat?

A quina època es devien portar?

A quin tipus de persones pertanyien?

Com es denomina cada peça?

El monitor/a recondueix les respostes dels nens/nenes i explica de forma breu els següents continguts:

- Aquestes peces de roba són reproduccions de vestits femenins i masculins autèntics del segle XVIII que conservem al Museu Tèxtil (reserves, exposicions...).
- Es tracta d'indumentària pertanyent a la classe aristòcrata, elaborada amb materials nobles, amb decoracions i detalls molt rics. Aquest tipus de roba és la que més s'ha conservat al llarg del temps gràcies a la qualitat dels teixits i a què, en molts casos, va ser poc usada.
- Conjunt femení format per: cotilla i mirinyac (roba interior); cos de vestit i faldilla. Conjunt masculí format per: armilla, casaca i calçons. Les peces eren iguals per adults i nens/nenes. Breu descripció de cada peça i el seu ús:

Vestits de Museu

Cotilla:

Peça rígida de roba i barnilles que duïen les dones i les nenes com a roba interior. Cenyia el cos i oprimia la cintura. Dificultava la mobilitat de les dones i feia que no poguessin treballar, per tant, era un signe de benestar econòmic.

Algunes es cordaven a davant (classes populars) i d'altres a darrera (aristocràcia), amb cordons. Alguns metges ja van advertir dels efectes negatius per la salut (creixement anòmal, òrgans oprimits...).

Mirinyac:

Peça femenina, interior. Estructura de metall, fusta o barbes de balena i teixit, que es cenyia a la cintura, amb betes i mantenia la faldilla oberta, al damunt. A sobre del mirinyac hi anaven els enagos: una o més faldilles de color blanc.

La forma del mirinyac va anar canviant, més esfèrica, més el·líptica... Dificultava el pas per les portes, quan era el·líptic les dones havien de passar de costat. També era difícil vestir-se i seure.

Cos de vestit o gipó:

Peça femenina que cobreix des de les espatlles a la cintura. Va ajustada. Generalment es corda per davant, amb cordons que es passen per petits traus rodons o gafets.

Les mànigues arribaven fins al colze i estaven decorades amb puntes. Es valorava el material utilitzat –seda, lli, fils d'or i plata (origen natural)- i la manera de treballar-los i decorar-los (setí, vellut, brocat, puntes, estampats, pedreria, cintes). Al segle XVIII també es comencen a fer de cotó, material molt més barat que la seda.

Faldilla:

Era llarga i àmplia per efecte del mirinyac. Fetes de teixits naturals (molt rics-seda i ben treballats). Sempre combinava amb el cos de vestit. De vegades duïen una *sobrefaldilla* oberta per davant. També podia dur cua, la llargada de la qual era proporcional a la categoria de la dama.

Vestits de Museu

Armillla o jupa:

Peça masculina que es duia sota la casaca, de tal manera que només es veia la part del davant, decorada a joc amb el conjunt. Eren molt fantàsiques i els més rics en tenien moltes.

Els colors i elements decoratius (cintes, llaços, flors, botons...) eren iguals que en el cas dels vestits femenins.

Teixits naturals (com la seda) i decoracions precioses (brocats, puntes, estampats, pedreria, cintes). Al segle XVIII es va generalitzant la producció i ús del cotó (tot i que ja s'utilitzava a la part del darrera de l'armilla).

Casaca:

Peça que duien homes i nens, semblant a una jaqueta amb faldons llargs a darrera (origen militar). Gairebé sempre es duia descordada.

Els colors i elements decoratius (cintes, llaços, flors, botons...) eren iguals que en el cas dels vestits femenins.

Teixits naturals (com la seda) i decoracions precioses (brocats, puntes, estampats, pedreria, cintes). Al segle XVIII es va generalitzant la producció i ús del cotó (tot i que ja s'utilitzava a la part del darrera de l'armilla).

Calçons:

Espècie de "pantalons" que duien homes i nens fins al genoll. Es cordaven a la cintura i a l'alçada dels genolls. Podien dur petites butxaques amagades. Els pantalons llargs es van imposar al XIX però al principi eren propis del poble humil (símbol de llibertat, també).

Els colors i elements decoratius (cintes, llaços, flors, botons...) eren iguals que en el cas dels vestits femenins. Teixits naturals (seda) i decoracions precioses (setí, vellut, brocat, puntes, estampats, pedreria, cintes). Al segle XVIII també es comencen a fer de cotó, material més barat que la seda.

B. TREBALL D'EXPERIMENTACIÓ I DEDUCCIÓ

El monitor/a explica la metodologia del taller. Una **parella de cada grup** (nen i nena) es transforma en maniquí i la resta del grup pren el rol d'ajudants de cambra. Caldrà que els maniquins restin immòbils per tal que els ajudants de cambra els puguin vestir.

El monitor/a tria les parelles i reparteix les peces de roba a cada grup. Els alumnes, tots sols, intenten descobrir de quina manera es col·loca i es corda cada peça de roba. Quan les parelles estan totalment vestides hauran de comprovar la mobilitat que aporta la roba del segle XVIII (poden seure?, tocar amb les mans a terra? passar per una porta?).

Acabat aquest **joc d'experimentació**, els alumnes seuen a les taules sense que s'hagin de treure els vestits. El monitor reparteix la **fitxa d'observació** i dóna unes consignes bàsiques sobre la manera d'omplir-la, per grups. La fitxa es pot treballar també oralment. Així, el monitor anirà fent les preguntes que els alumnes hauran de resoldre i finalment ell conduirà el comentari final dels resultats.

C. POSADA EN COMÚ

El monitor/a va demanant les respostes que han elaborat els alumnes per la fitxa d'observació i deducció. Es van reforçant les idees bàsiques, es corregeixen les errades i es resolen els dubtes.

Els **conceptes bàsics** que els alumnes han d'assolir en aquesta part del taller són:

- Fins al segle XVIII els infants a partir dels 5/6 anys ja vestien com els adults (mateixes peces).
- La forma de la indumentària és molt diferent segons el gènere (masculí, femení). Això no passa amb els teixits: colors i ornaments són similars.
- La indumentària (teixit i decoració) serveix per distingir externament les diferents classes socials.
- Es distingeix roba interior, exterior, per activitat social i roba d'estar per casa (bates còmodes i folgades). La roba interior era menor que els vestits. El canvi de muda era 1 cop al mes ja que si es feia més sovint era mal vist. El bany era inusual i gens recomanat pels metges. La higiene quotidiana era rentar-se la cara amb gotetes de perfum al matí.
- Els teixits que s'utilitzaven eren d'origen natural: seda, cotó, lli, llana...
- Al segle XVIII la confecció dels vestits és manual (artesana) i els vestits es fan a mida. Intervé el sastre (roba masculina) o la modista (roba femenina) i la botiguera que afegeix els ornaments. Generalment els vestits no es compraven fets. Qui podia pagar-s'ho encarregava el seu vestuari.
- Els sistemes més habituals de cordar les peces era amb betes, cordons que passaven per traus o gafets. Els botons eren més ornamentals que pràctics. Aquests sistemes eren dificultosos i el temps dedicat a vestir-se era major que avui dia.

En aquest moment el monitor/a comenta unes **il·lustracions** on apareixen vestits i complements vuitcentistes autèntics que es conserven al CDMT. S'explica també com vestien les classes més desfavorides concretant en la indumentària d'una minyona.

Per acabar les parelles de cada grup es treuen els vestits i els complements amb l'ajut dels seus ajudants de cambra.

2a PART (50 minuts aprox.)

La segona part del taller es realitza dins de l'aula petita i consta d'una introducció, un treball d'experimentació i deducció en equip i una posada en comú amb tot el grup-classe.

A. INTRODUCCIÓ

Estem situats a l'aula petita del Museu. Els nens i les nenes mantenen els equips de treball. El monitor/a explica que hauran de pensar sobre la forma de vestir que tenim les persones del segle XXI. L'objectiu final és que puguin comparar la seva pròpia forma de vestir amb la dels nens i nenes de fa uns 250 anys.

Al llarg de l'activitat treballarem qüestions com les següents:

*Quina funció tenen les peces de roba avui dia?
Com són les formes, els colors...? Com estan fetes? De quins materials?
Com es venen? Com les comprem? Quant costen?
Tothom vesteix igual? Hi ha roba per a diverses ocasions?*

B. TREBALL D'EXPERIMENTACIÓ I DEDUCCIÓ

El monitor/a explica la metodologia del taller. Cada grup ha de vestir un maniquí amb la roba del bagul per tal que sigui un **personatge representatiu** de la nostra època. Abans de començar a vestir-lo han d'observar molt bé el que hi ha al bagul i han de consensuar qui serà el seu personatge (nom, edat, treball...), quina situació concreta viu (laboral, vacances, festa, esport...) i per què es vesteix d'aquesta manera i no d'una altra. Per tant han de triar les peces de roba segons el personatge i les seves circumstàncies.

Un cop vestits els maniquins, cada grup haurà de presentar breument el seu personatge a la resta del grup.

Posteriorment el monitor introdueix oralment les qüestions que es formulen a la **fitxa d'observació de la nostra indumentària** per arribar a les següents conclusions:

Vestits de Museu

- En la nostra època els nens i les nenes utilitzen de forma general una roba més informal, còmode i colorista que la dels adults. Hi ha *modes* de roba infantil creades a partir de la influència de personatges de ficció, del cinema, TV, còmics, etc... o de figures públiques com cantants i esportistes.
- Nens i nenes, dones i homes podem vestir amb peces de forma molt similar (samarretes, pantalons, camises...); hi ha poques peces exclusives d'un o altre sexe (faldilla, roba interior). Potser el que indica el gènere és més la decoració de la roba i alguns colors.
- La indumentària (teixit i decoració) continua servint per distingir externament els diferents nivells socials (marques, roba de luxe...). També serveix per identificar comunitats culturals, religions i grups socials concrets.
- Es distingeixen diferents tipus de roba per a moltes activitats concretes: roba de treball, roba per als diversos esports, roba de festa, roba de platja, roba d'anar a dormir, roba d'anar a la muntanya...
- Els teixits que utilitzem són fets amb fibres tant d'origen natural (cotó, llana, lli, seda) com químic (polièster, poliamides, raió...). Normalment poden estar mesclades per optimitzar les seves prestacions i per abaratir costos. Totes les peces tèxtils han de portar una etiqueta on s'especifica la composició i algunes porten les condicions de conservació del teixit (rentat, planxat, neteja en sec, eixugada a màquina...).
- Actualment la confecció és industrial amb un sistema de talles que imposa unes mides estàndards que s'han d'adaptar als diferents volums del client (menor cost). Les teles i les peces confeccionades es fan a fàbriques mecanitzades. Les peces confeccionades les comprem a botigues, centres comercials o franquícies, mercats...
- Els sistemes més habituals de cordar les peces són botons, cremalleres, gomes. Són formes que faciliten el vestir-nos i afavoreixen que les peces siguin còmodes i adaptables al cos.
- Com que vivim en un món globalitzat gràcies als mitjans audiovisuals, també s'ha produït una globalització dels gustos. Els nens i les nenes de punts del planeta completament oposats poden anar vestits de maneres molt similars.

Les diferències es donen en relació a l'accés als mitjans de comunicació de masses i a la societat de consum (generalment entre països rics i països pobres).

L'exposició d'aquestes idees va acompanyada d'unes **imatges plastificades** que el monitor mostra i comenta als alumnes. La fitxa d'observació de la indumentària actual es treballa oralment en aquesta part del taller però es pot reprendre a l'escola a on la podem respondre per escrit a partir del que hauran après durant el taller.

6. Propostes per treballar a l'escola

Les següents propostes poden realitzar-se a l'escola abans i/o després de l'activitat al Museu per tal que permetin a l'alumne tenir un coneixement més ampli del tema:

1. Que els alumnes facin una enquesta a familiars i coneguts sobre alguns hàbits en la compra de roba i en el seu ús posterior (freqüència, punts de venda, ocasions de compra, preus màxims, roba més usada i menys usada, relació freqüència d'ús, preu...) Posteriorment, a classe, posada en comú per tal de valorar els resultats.
2. Elaborar, a nivell individual, una relació orientativa de la roba que tenen els alumnes classificant-la segons funcions concretes, assignacions socials, gust personal i fer un seguiment dels usos preferents.
3. Fer un quadre comparatiu de la indumentària infantil de tres generacions amb fotografies: a) d'ells mateixos, des de nadons fins a l'actualitat; b) d'altres membres de la família, de generacions diferents (avis i pares).
4. Buscar imatges de nens i nenes d'altres cultures i informació sobre la roba que utilitzen. Han d'utilitzar recursos que tinguin a l'abast: llibres, premsa, pel·lícules, documentals, Internet...
5. Veure i analitzar fragments de pel·lícules on surtin escenes relacionades amb els vestits del segle XVIII.
6. Fer la llista de la motxilla que farien per anar d'excursió una setmana al Pirineu i la que farien per anar una setmana a la platja en un hotel.

és un consorci de:

Més informació a:

auladidactica@cdmt.es

C/Salmerón, 25 - 08222 TERRASSA

Telfs: 93 731 52 02 - 93 731 49 80

www.cdmt.es